

Alma Mater Leopoliensis

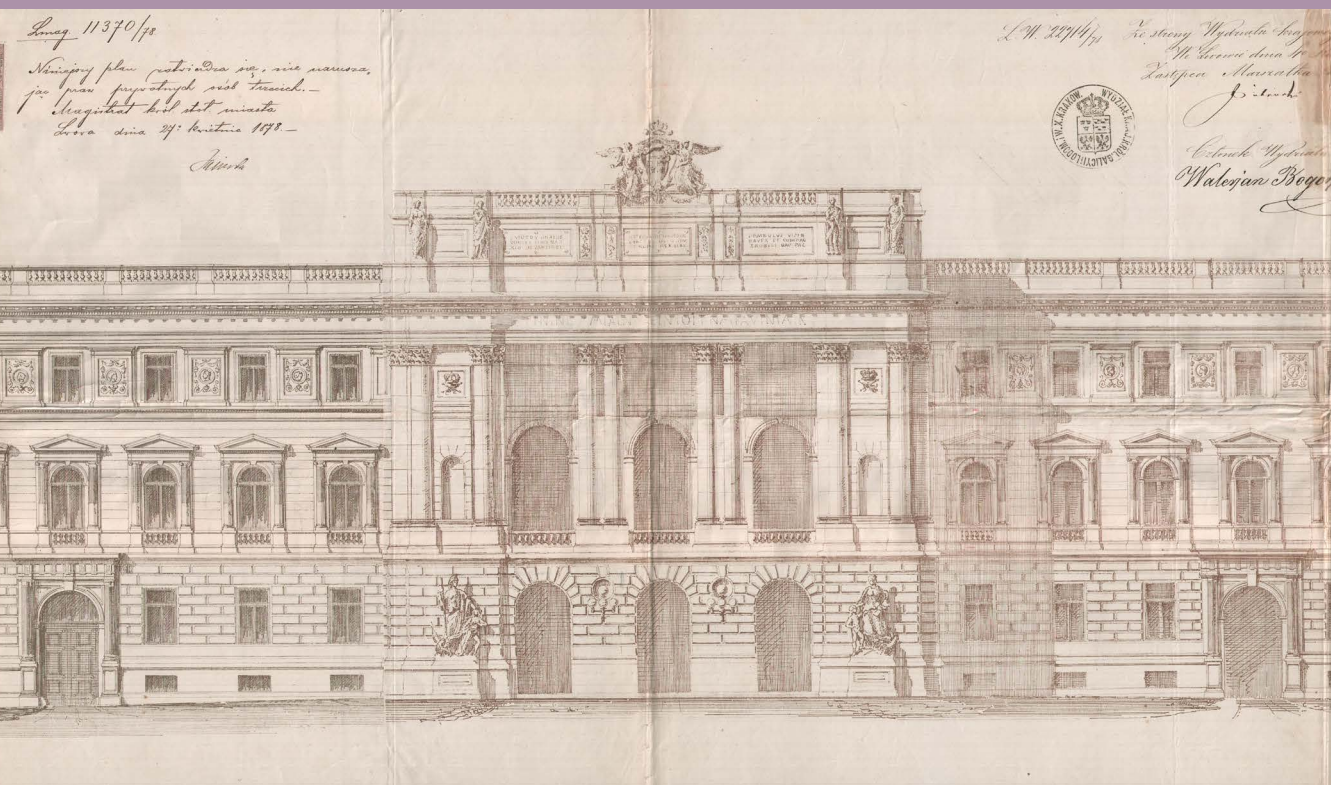
Dzieje humanistyki lwowskiej 1661–1946

(z dwoma interaktywnymi inwentarzami)

Nauki historyczne

TOM 2

Pod redakcją Anny Dąbrowskiej i Heleny Sojki-Masztalerz

Wrocław 2025

Uniwersytet
Wrocławski

Alma Mater Leopoliensis
Dzieje humanistyki lwowskiej
1661–1946

(z dwoma interaktywnymi inwentarzami)

Tom 2
Nauki historyczne

Dostęp online:
<https://bibliotekacyfrowa.pl/publication/158885>
<https://repozytorium.uni.wroc.pl/publication/151549>
<https://doi.org/10.34616/151549>

**Alma Mater Leopoliensis
Dzieje humanistyki lwowskiej
1661–1946**

(z dwoma interaktywnymi inwentarzami)

**Tom 2
Nauki historyczne**

Pod redakcją
Anny Dąbrowskiej i Heleny Sojki-Masztalerz

Wrocław 2025

Recenzenci: *dr hab. Joanna Pisulińska, prof. Uniwersytetu Rzeszowskiego*
dr hab. Konrad Rzemieniecki, Zakład Narodowy im. Ossolińskich

**NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI**

Publikacja finansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” – moduł „Dziedzictwo narodowe” w latach 2018–2025, nr 0170/NPRH6/H11/85/2018.

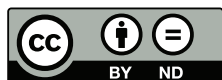
Kierownik projektu: *prof. dr hab. Anna Dąbrowska*

Na okładce: Gmach dawnego Sejmu Krajowego we Lwowie. Od 1919 r. gmach główny Uniwersytetu Jana Kazimierza. DALO, Zespół 2: Magistrat Stołecznego Królewskiego Miasta Lwowa, opis 3, sprawa 1, karta 15

Redakcja wydawnicza: *Małgorzata Grochocka*

© Copyright by Uniwersytet Wrocławski

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa - Bez Utworów Zależnych 4.0 (CC BY-ND 4.0), <https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/deed.pl>

Projekt i wykonanie okładki: *Karolina Drozd*

Opracowanie techniczne inwentarzy: *Marcin Szala*

Opracowanie indeksów: *Aleksandra Kumaszką, Marcin Szala*

Skład i opracowanie techniczne: *Aleksandra Kumaszką, eBooki.com.pl*

Uniwersytet Wrocławski

Wydział Filologiczny

Instytut Filologii Polskiej

pl. Nankiera 15b

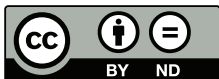
50-140 Wrocław

ISBN 978-83-956474-3-7 (całość)

ISBN 978-83-956474-5-1 (t. 2)

Spis treści

Anna Dąbrowska, Helena Sojka-Masztalerz	
Wstęp	9
Maria Stinia	
Początki i rozwój nauk historycznych we Lwowie (do okresu autonomicznego).	17
Mariola Hoszowska, Paweł Sierzęga	
Nauki historyczne na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Lwowskiego (1869–1914)	39
Karol Sanojca	
Nauki historyczne na Uniwersytecie Lwowskim (1914–1939).....	83
Karol Sanojca	
Antropologia, etnologia, archeologia, prehistoria na Uniwersytecie Lwowskim (1914–1939).....	143
Marjan Mudry	
Walka o utrakwizację Uniwersytetu Lwowskiego a Tajny Uniwersytet Ukraiński we Lwowie w latach 1921–1925.....	171
Grzegorz Hryciuk	
Nauki historyczne na Uniwersytecie Jana Kazimierza/Lwowskim Państwowym Uniwersytecie im. Iwana Franki w latach 1939–1945	207
Indeks osobowy	235

Anna Dąbrowska
Uniwersytet Wrocławski
ORCID [0000-0003-3389-4111](https://orcid.org/0000-0003-3389-4111)

Helena Sojka-Masztalerz
Uniwersytet Wrocławski
ORCID [0000-0001-8225-2735](https://orcid.org/0000-0001-8225-2735)

Wstęp

Tom drugi trzytomowej monografii *Alma Mater Leopoliensis. Dzieje humanistyki lwowskiej 1661–1946 (z dwoma interaktywnymi inwentarzami)* poświęcony jest dziejom nauk historycznych, w tym naukom pomocniczym historii, które wspomagają pracę historyka, oraz dziedzinom wiedzy bezpośrednio związanym z metodami badań historycznych (choć zaliczanym współcześnie do osobnych dziedzin nauk humanistycznych). Chodzi o antropologię, stojącą na pograniczu humanistyki, nauk społecznych i psychologicznych, oraz o etnologię – jedną z dyscyplin antropologii. Mowa też o archeologii, która w tradycji środkowoeuropejskiej (w krajach niemieckojęzycznych i słowiańskich) łączona jest z historią (zob. np. Klasyfikacja dziedzin i dyscyplin naukowych według OECD). Zestawianie etnologii i antropologii widoczne jest dzisiaj w strukturze wydziałów historycznych niektórych uczelni wyższych (np. Uniwersytetu Wrocławskiego). W niniejszym tomie omówiona została również prehistoria, która w dwudziestolecu międzywojennym w programach wykładów Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie była zawsze kojarzona z antropologią i etnologią.

Lwowskie nauki historyczne rozwijały się w katedrach (seminariach, zakładach), w których zajmowano się badaniami naukowymi w dziedzinie historii oraz kształceniem historyków i nauczycieli historii. Posiadają one bardzo bogatą literaturę przedmiotu. W Polsce oraz za granicą ukazało się wiele prac zbiorowych, monografii i artykułów w czasopismach naukowych i popularnonaukowych poświęconych naukom historycznym i środowisku historycznemu na Uniwersytecie Lwowskim – uczelni o wielowiekowej tradycji, na której pracowali wybitni badacze historii oraz kształcili się rozpoczynający

swoje kariery naukowe i działalność dydaktyczną m.in. przyszli historycy, antropolodzy, archeolodzy i etnolodzy. Nie sposób tu wymienić wszystkich ośrodków naukowych w Polsce i w Ukrainie oraz nazwisk współczesnych badaczy, którzy zgłębiają tę problematykę od dawna. Podstawowe informacje bibliograficzne o naukach historycznych na Uniwersytecie Lwowskim czytelnicy znajdą w wykazie źródeł i przypisach na końcu każdego artykułu problemowego niniejszej monografii. Z bardzo bogatej literatury przedmiotu na szczególną uwagę zasługują wymienione poniżej pozycje bibliograficzne dotyczące dziejów lwowskich nauk historycznych. Ze względu na skalę przedsięwzięcia i wnikliwość opracowania na szczególne uznanie zasługują prace polsko-ukraińskiego zespołu badawczego „Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX wieku”, który opublikował m.in. pięciotomowe *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX wieku* (t. 1, red. J. Maternicki, Rzeszów 2004; t. 2–3, red. J. Maternicki, L. Zaskilniak, Rzeszów 2004–2005; t. 4, red. L. Zaskilnik, J. Maternicki, Lwów–Rzeszów 2006; t. 5, red. J. Maternicki, L. Zaskilniak, Rzeszów 2007), dwa tomy *Złotej księgi historiografii lwowskiej XIX i XX wieku* (t. 1, red. J. Maternicki przy współpracy L. Zaskilniaka, Rzeszów 2007; t. 2, red. J. Maternicki, P. Sierżęga, L. Zaskilniak, Rzeszów 2014). Warte uwagi są również publikacje historyków związanych z Instytutem Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego i z nimi współpracujących, a także spoza tego ośrodka. Są to prace zbiorowe, np. *Historia historiografii i metodologii historii w Polsce i na Ukrainie* (red. J. Maternicki, J. Pisulińska, L. Zaskilniak, Rzeszów 2015), *Historia w Uniwersytecie Lwowskim. Badania i nauczanie (do 1939 roku)* (red. J. Maternicki, J. Pisulińska, L. Zaskilniak; Rzeszów 2016), *Історія та історіки у Львівському університеті: традиції та сучасність (до 75-ліття створення історичного факультету)* (red. Л. Зашкільняк, П. Серженга, Львів 2015), rozprawy poświęcone wybranemu okresowi w dziejach Uniwersytetu Lwowskiego, np. monografia autorstwa J. Pisulińskiej *Lwowskie środowisko historyczne w okresie międzywojennym (1918–1939)* (Rzeszów 2012) lub prace o życiu, działalności naukowej, organizacyjnej i społecznej wybranych historyków lwowskich, np. B. Szafraniec, *Franciszek Bujak (1875–1940). Życie, działalność naukowo-dydaktyczna i społeczna* (Toruń 2009), J. Wadas, *Stanisław Hoszowski, uczoney i nauczyciel* (Kraków 2012) czy W. Szulakiewicz, *Stanisław Lempicki (1886–1947): twórca lwowskiej szkoły historii wychowania* (Toruń 2012). Kompendium wiedzy stanowią encyklopedie i słowniki, m.in. *Polski słownik biograficzny* (oraz jego wydanie internetowe). Szczegółowa bibliografia prac dotyczących m.in. dziejów nauk historycznych znajduje się na stronie www.kolekcja.lwowska.uni.wroc.pl.

Mamy nadzieję, że drugi tom monografii zainspiruje doświadczonych badaczy dziejów lwowskiej uczelni do dalszych poszukiwań, a młodych historyków zachęci do zajęcia się tą fascynującą problematyką, jaką jest historia Uniwersytetu Lwowskiego,

począwszy od opisanego zmagania z utworzeniem Kolegium jezuickiego i powstania pierwszej Katedry Historii w 1784 r. na Uniwersytecie Józefińskim aż do momentu rozpoczęcia przez Sowietów reorganizacji całego szkolnictwa w październiku 1939 r., zatwierdzenia nowego statutu uniwersytetu, sytuacji uczonych na Lwowskim Państwowym Uniwersytecie im. Iwana Franki i tuż po zakończeniu II wojny światowej. W niniejszym tomie zależało nam na opisanu dziejów nauk humanistycznych przez pryzmat dorobku naukowego wybitnych historyków, archeologów, etnologów, antropologów oraz ich uczniów, prześledzeniu losów karier naukowych pedagogów i ich wychowanków skupionych wokół jednostek (instytutów, katedr czy zakładów) funkcjonujących na Uniwersytecie Lwowskim. Omówione zostały seminaria historyczne prowadzone przez uczonych, m.in. Henryka Zeissberga, Tadeusza Wojciechowskiego, Stanisława Zakrzewskiego czy Bronisława Dembińskiego (począwszy od lat siedemdziesiątych XIX w.), a także tworzone przez lwowskie środowisko historyczne tzw. szkoły naukowe, m.in. szkoła historyczna skupiona wokół Ksawerego Liskego, szkoła historii gospodarczej Franciszka Bujaka, szkoła historii wychowania Stanisława Lempickiego, szkoła antropologiczna stworzona przez Jana Czekanowskiego czy szkoła etnologiczna, na czele której stał Adam Fischer.

Niniejszy tom jest opracowaniem zbiorowym, wspólnym dziełem pięciorga historyków, chociaż każdy artykuł pisany jest przez jednego autora, jedynie drugi został opracowany przez dwoje badaczy. W artykule pierwszym Maria Stinia przedstawiła początki i rozwój nauk historycznych do okresu autonomii Galicji. Artykuł drugi, autorstwa Marioli Hoszowskiej i Pawła Sierżęgi, to szczegółowe studium katedr, które zajmowały się badaniami naukowymi w dziedzinie historii i kształceniem historyków na lwowskiej uczelni od 1869 do 1914 r. W tekście trzecim Karol Sanojca omówił rozwój nauk historycznych w okresie międzywojennym. W artykule czwartym ten sam autor scharakteryzował funkcjonowanie lwowskiej antropologii, etnologii, archeologii i prehistorii w latach 1914–1918 nie tylko przez pryzmat dokonań wybitnych uczonych, lecz także naukowych sił pomocniczych związanych z tymi dyscyplinami nauki. Autorem piątego artykułu jest Marjan Mudry, który poświęcił go Tajnemu Uniwersytetowi Ukraińskiemu we Lwowie w latach 1921–1925, w istotny sposób wzbogacając badania nad problematyką lwowskiego szkolnictwa wyższego w dwudziestolecie międzywojennym i niełatwych stosunków polsko-ukraińskich w tym okresie. Tom kończy tekst autorstwa Grzegorza Hryciuka. Charakteryzuje on dzieje nauk historycznych i środowisko akademickie w latach 1939–1945, okresie tragicznym dla polskiej nauki: w okresie wojny i okupacji.

Pandemia, a później rozpoczęta przez Federację Rosyjską w roku 2022 pełnoskalowa wojna uniemożliwiły innym ukraińskim naukowcom uczestniczenie w naszym projekcie, a niektórych zmusiły do zaniechania badań.

Wspólnie z autorami artykułów podjęliśmy decyzję o wyborze kryterium chronologicznego jako zapewniającego wewnętrzną spójność monografii. Zależało nam na ujednoliceniu narracji, chociaż brałyśmy pod uwagę preferencje autorów, ich stosunek do analizowanych zagadnień, specyfikę opisywanej epoki, znaczenie nauk historycznych i wkład lwowskiej kadry naukowo-dydaktycznej w rozwój nauki. Wiele uwagi poświęcono zwłaszcza dwóm okresom: latom 1869–1914, kiedy Uniwersytet Lwowski był jednym z najważniejszych ośrodków badań historycznych w tej części Europy, oraz latom 1918–1939, kiedy istniało niepodległe państwo polskie i związane z tym nowe realia, m.in. edukacyjne, organizacyjne, kadrowe, w których znalazła się lwowska uczelnia. Mniej miejsca poświęcono dwóm skrajnym okresom: pierwszemu – początkom nauk historycznych do lat 60. XIX w., kiedy zazwyczaj wykłady historyczne były prowadzone przez jednego profesora (nie zawsze specjalizującego się w badaniach z zakresu historii) lub traktowane – jak w przypadku Wydziału Filozoficznego – jako zajęcia dodatkowe; oraz okresowi ostatniemu – sowietyzacji i ukrainizacji uczelni od 1939 r. do exodusu polskich uczonych w 1946 r.

Przy omawianiu poszczególnych etapów w dziejach nauk humanistycznych oraz sylwetek uczonych autorzy byli proszeni o ograniczenie się do faktów biograficznych, przede wszystkim tych związanych z Uniwersytetem Lwowskim, kosztem opisywania szerokiego tła historyczno-politycznego. Chciałyśmy, aby traktowali zdigitalizowane w ramach projektu bogate zasoby archiwalne jako bazę źródłową swoich opracowań, odwoływali się do teczek osobowych i powoływali na konkretne dokumenty w nich zawarte, a po inne materiały sięgali w ograniczonym zakresie. Takie podejście daje czytelnikowi niepowtarzalną możliwość nie tylko zapoznania się z opracowaniem danego zagadnienia, ale stwarza wyjątkową okazję kontaktu z samym źródłem – wiarygodnym dokumentem, do którego odnosi się historyk.

Monografia jest ograniczona cezurami: wydaniem przez króla Jana II Kazimierza Wazę dyplomu przekształcającego Kolegium jezuickie we Lwowie w uniwersytet oraz rokiem 1946, kiedy większość polskiej kadry naukowej, nie godząc się na nowy porządek polityczny, opuściła Lwów.

Redakcja wykazała się dużą determinacją przy pozyskaniu materiału ilustracyjnego do całej monografii. Stanowią go głównie zdigitalizowane materiały archiwalne, m.in. fotografie legitymacyjne, świadectwa, dyplomy, różnorakie pisma kierowane do władz państwowych i uczelnianych, telegramy, pieczęcie itp. Artykuły problemowe wzbogacono o współczesne zdjęcia wybranych budynków uniwersyteckich i domów, w których mieszkali przedstawiciele lwowskiej nauki przywołani w monografii oraz zdjęcia wybranych nagrobków uczonych spoczywających na cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie. Każda z tych lokalizacji jest potwierdzona w kartach ewidencyjnych

znajdujących się w teczkach osobowych (w przypadku adresu) albo w księgach cmentarnych (oryginały ksiąg znajdują się w Państwowym Archiwum Obwodu Lwowskiego).

Liczymy na to, że trzytomowa monografia w formie e-booka, dzięki edytorsko atrakcyjnemu oraz źródłowo innowacyjnemu opracowaniu, będzie użyteczna naukowo. Poszerzy i uzupełni dotychczasową wiedzę o nowe informacje (m.in. nieznane lub mało znane postaci i fakty), a także przyczyni się do popularyzacji wiedzy o lwowskiej uczelni zarówno w kraju, jak i za granicą. Wierzimy, że zastosowane w naszej monografii interaktywne linki z bezpośrednim dostępem do źródeł cyfrowych dotychczas niepublikowanych na taką skalę umożliwią użytkownikom łatwe dotarcie do dokumentów archiwalnych.

Oprócz linków podanych w poszczególnych artykułach problemowych (za pomocą których można sięgnąć do danejeczki osobowej lub konkretnego dokumentu) po tomie trzecim monografii zamieszczono w formie dwóch aneksów całościowe interaktywne inwentarze jednostek archiwalnych przechowywanych w dwóch lwowskich archiwach. Pierwszy z nich to Inwentarz opisu 5: *Sprawy personalne grona profesorskiego i urzędników* stanowiący część Zespołu 26: Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie, który znajduje się Państwowym Archiwum Obwodu Lwowskiego (ukr. Державний архів Львівської області – DALO), z kolei drugi to Inwentarz opisu 1: *Sprawy osobowe pracowników* jako część Zespołu P-119: Lwowski Państwowy Uniwersytet im. Iwana Franki, który znajduje się w Archiwum Lwowskiego Narodowego Uniwersytetu im. Iwana Franki (ukr. Львівський національний університет імені Івана Франка – ALNUIF).

Poza opisanymi powyżej dwoma sposobami dotarcia do zdigitalizowanych materiałów źródłowych, tzn. 1) posłużeniem się linkiem, który znajduje się w przypisie dolnym w artykule problemowym i odnosi się do całejeczki osobowej lub konkretnego dokumentu; 2) wykorzystaniem interaktywnych inwentarzy zamieszczonych po tomie trzecim i linku znajdującego się przy danym nazwisku – dostęp do inwentarzy można także uzyskać przez stronę: <https://archiw.uwr.edu.pl/> – Archiwum cyfrowe Uniwersytetu Wrocławskiego. Korzystając z Archiwum cyfrowego UWr, użytkownik nie tylko ma dostęp do dokumentów archiwalnych, ale także do ich archiwalnego opracowania w systemie AToM (Access to Memory). Dzięki sporządzonym tagom może segregować wybrane treści.

W trakcie pracy nad monografią i inwentarzami pojawiły się różne problemy związane z zapisem nazwisk i imion. Autorzy artykułów problemowych, archiwiści, bibliotekarze i informatycy musieli wspólnie wypracować sposób zapisu poszczególnych jednostek archiwalnych, aby ostateczny opis tworzył spójną całość, a czytelnik nie otrzymał na przykład tego samego nazwiska (które jest najważniejszym elementem identyfikującym daną osobę) w kilku wersjach – innej w monografii, a innej w inwentarzach,

tym bardziej że nazwa jednostki archiwalnej jest jednocześnie imieniem i nazwiskiem konkretnej osoby. Rozbieżności w zapisie sygnalizujemy m.in. podaniem przy pierwszym przywołaniu nazwiska informacji w nawiasie, np. *Ludwik Bazylow* (w DALO jako *Ludwik Bazylów*), *Karol Piechórski* (w DALO jako *Karol Piechorski*), *Mohammed Sadyk Bej Agabekzadeh* (w DALO jako *Sadyk Bej*), *Camille Souyris* (w DALO jako *Kamil Souyris*). Ta nawiasowa informacja odnosi się zarówno do opisu jednostki archiwalnej, czyli okładki, jak i zawartości samej teczki osobowej znajdującej się w DALO. Szczegółowo omawiamy tę kwestię w aneksie zamieszczonym po tomie trzecim.

Zgodnie z opisem archiwalnym figurującym na okładce teczki osobowej i zasadami stosowanymi przez archiwistów przy opracowywaniu dokumentów przyjęliśmy, że nie używamy nazwisk żeńskich zakończonych na *-owa*, *-ówna*, zwyczajowo utworzonych od nazwiska męża lub ojca za pomocą tych przyrostków. Ponieważ jednak takie formy nazwisk funkcjonują w obiegu naukowym, więc przy pierwszym przywołaniu nazwiska podajemy tę formę w nawiasie, np. *Maria Kokoszyńska-Lutman* (*Kokoszyńska-Lutmanowa*), *Łucja Charewicz* (*Charewiczowa*), *Janina Orosz* (*Oroszówna*). Niektóre nazwiska pojawiające się w inwentarzach występują także m.in. w Narodowym Uniwersalnym Katalogu Centralnym (NUKAT), w Międzynarodowym Standardowym Identyfikatorze Nazwy (ISNI) czy w międzynarodowej kartotece Virtual International Authority File (VIAF). W monografii przy każdym nazwisku dodajemy daty życia, a w inwentarzach jeszcze inne informacje pozwalające zidentyfikować daną osobę.

W przypadku zapisu imion obcego pochodzenia typu *Marja*, *Zofja*, *Maksymiljan*, *Jakób*, *Dyonizy*, *Marjan* odnoszących się do Polaków zastosowaliśmy współczesną ortografię zgodnie z reformą ortograficzną z 1936 r., która wprowadziła taki zapis, jaki mamy obecnie: *Maria*, *Zofia*, *Maksymilian*, *Jakub*, *Dionizy*, *Marian*. Wpływ tej reformy widać w niektórych dokumentach archiwalnych. Przed tą datą i po niej występują dwa różne zapisy.

Rozstrzygnięcia wymagał także problem zapisu nazwisk i imion obcych. Inwentarze poprzedzone są aneksem zawierającym szczegółowe zasady transliteracji, transkrypcji, odmiany nazwisk oraz imion zapisanych alfabetem cyrylickim. W przypadku nazwisk historycznych (głównie tych od XVII do końca XIX w.) znanych w wersji polskiej wykorzystujemy polską wersję ich zapisu (zob. Inwentarz DALO 2024). W przypadku ukraińskich oraz rosyjskich nazwisk występujących w inwentarzu sporządzonym już po ukraińsku w Archiwum Lwowskiego Narodowego Uniwersytetu im. Iwana Franki (zob. Inwentarz ALNUIF 2024) spolszczono tylko zakończenia nazwisk. Przy pierwszym pojawieniu się nazwiska obcego podajemy także jego pisownię oryginalną, np. *Henryk Zeissberg* (niem. *Heinrich Ritter von Zeissberg*), *Izydor Szaranewycz* (ukr. *Ісидор Шараневич*).

Pojawiła się także potrzeba rozstrzygnięcia niektórych problemów terminologicznych. Z autorami poczyniono pewne ustalenia. W monografii używamy przede wszystkim etnonimu *Ukrainiec* i przymiotnika *ukraiński*, zachowując etnonim *Rusin* i przymiotnik *ruski* (*rusiński*) jedynie w cytatach oraz przywoływanych oficjalnych dokumentach państwowych pochodzących z lat 30. XX w. W przypadku tych najwcześniejszych dziejów Uniwersytetu Lwowskiego sporadycznie używamy podwójnego zapisu *Rusin (Ukrainiec)*, *ruski (ukraiński)*, wskazując jednoznacznie poprzez kontekst, że chodzi o Ukraińców.

Używamy nazwy Uniwersytet Lwowski w odniesieniu do całego omawianego okresu – od początku powstania uczelni aż do czasów współczesnych, traktując ją jako swoisty hiperonim. Autorzy starali się posługiwać nazwami odpowiednimi dla danej epoki, m.in. Akademia Lwowska (1661–1773), Uniwersytet Józefiński (1784–1805), Liceum Lwowskie (1805–1817), Cesarsko-Królewski Uniwersytet im. Cesarza Franciszka I (1817–1918), Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie (1919–1939), od 1939 r. Lwowski Państwowy Uniwersytet im. Iwana Franki, Podziemny Uniwersytet Jana Kazimierza (1941–1944), a od 1991 r. Lwowski Narodowy Uniwersytetu im. Iwana Franki.

W całej monografii cytaty i tytuły pozycji bibliograficznych zostały podane w formie uwspółcześnionej z wyjątkiem dawnych form fleksyjnych, które zachowano. Nazwy jednostek organizacyjnych uczelni: zakładów, seminariów i katedr zostały zapisane dużymi literami.

Do pomocniczych sił naukowych na Uniwersytecie Jana Kazimierza należał m.in. asystent, którego określano – jak wynika z wniosków o zatrudnienie na uczelni – mianem „asystenta starszego” i „asystenta młodszego”. Ten szyk wyrazów został w monografii zachowany, ponieważ przymiotniki te miały cechę kategoryzującą.

Nie stosujemy nazwy ukraińskiej *fond*, zamiast niej używamy polskiego odpowiednika – zespół. Posługujemy się wymiennie nazwami *teczka osobowa*, *teczka personalna* i *sprawa* na określenie podstawowej jednostki archiwalnej.

Monografia – mimo znacznych rozmiarów – nie wyczerpuje tematu, jakim są dzieje lwowskiej humanistyki oraz działalność naukowo-dydaktyczna, organizacyjna i społeczna wykładowców lwowskiej *Alma Mater*. Celem tego tomu jest pokazanie dziejów części lwowskiej humanistyki, jej znaczenia i miejsca w strukturze Uniwersytetu Lwowskiego głównie przez pryzmat indywidualnych osiągnięć m.in. historyków, antropologów, archeologów czy etnologów, a przede wszystkim zwrócenie uwagi, jak niewyczerpanym źródłem wiedzy są archiwalia.

Na gruncie polskim tego typu publikacja jest przedsięwzięciem prekursorskim, więc jako zespół autorów, archiwistów i informatyków nie mieliśmy możliwości korzystania z doświadczeń innych. Redakcja bierze na siebie pełną odpowiedzialność za niedociągnięcia. Zdajemy sobie sprawę, że w przypadku tak wielkiego projektu zawsze

można: napisać więcej, podać pełniejszą listę nazwisk czy pozycji bibliograficznych, skomentować głębiej i pokazać szersze tło zjawiska. Mamy nadzieję, że ta monografia ożywi dyskusję wśród badaczy i wytyczy nowe szlaki opracowania fascynujących dziejów lwowskiej uczelni.

Monografia powstała w ramach konkursu ogłoszonego przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą Narodowy Program Rozwoju Humanistyki – Dziezictwo narodowe I/2017 (0170/NPRH6/H11/85/2018), zrealizowanego przez Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego.

* * *

Redaktorki składają gorące podziękowania wszystkim, którzy przyczynili się do powstania tego dzieła, w sposób szczególny lwowskim archiwistom Państwowego Archiwum Obwodu Lwowskiego oraz Archiwum Lwowskiego Narodowego Uniwersytetu im. Iwana Franki, bez których poświęcenia i determinacji w czasie pandemii i toczącej się pełnoskalowej wojny w Ukrainie nie doszłoby do zakończenia projektu.

Dziękujemy także pracownikom Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Pracowni Reprografii i Digitalizacji Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu.

Dziękujemy również naukowcom, których badania i powstałe w ich wyniku artykuły złożyły się na monografię. Mamy nadzieję, że udział w projekcie został przez nich uznany za wspaniałą przygodę intelektualną – mieli dostęp do dokumentów, których część badaczy przedtem nie znała, mogli czerpać z nich informacje gdzie indziej niedostępne, przedzierać się przez nie zawsze czytelne pismo odręczne, rozkoszować się ciekawostkami z życia uczonych i innych pracowników Uniwersytetu Lwowskiego.

Chcemy podziękować również recenzentom za wnikliwe uwagi, które zadecydowały o ostatecznym kształcie niniejszej monografii

Specjalne podziękowania należą się rektorom Uniwersytetu Wrocławskiego Markowi Bojarskiemu, Adamowi Jezierskiemu oraz Robertowi Olkiewiczowi, a także dziekanowi Wydziału Filologicznego Marcinowi Cieńskiemu za wspieranie naszej inicjatywy i działań na każdym etapie realizacji projektu.

Dziękujemy także Wołodzimierzowi Melnykowi, rektorowi Lwowskiego Narodowego Uniwersytetu im. Iwana Franki.

*Anna Dąbrowska
Helena Sojka-Masztalerz*

Tom ten jest [...] użyteczny naukowo. Zdecydowały o tym: 1) staranne i inteligentne uporządkowanie dotychczasowej wiedzy z rozszerzeniem jej o informacje na temat mniej znanych pracowników Studium Historycznego Lwowskiego Uniwersytetu oraz 2) możliwość skorzystania z zeskanowanych teczek osobowych przywołanych w przypisach, znajdujących się w ALNUIF – Archiwum Lwowskiego Narodowego Uniwersytetu im. Iwana Franki (ukr. Архів Львівського національного університету імені Івана Франка) i w Państwowym Archiwum Obwodu Lwowskiego (ukr. Державний архів Львівської області). Zapewne tom ten spotka się z zainteresowaniem czytelników polskich i zagranicznych, zasługuje więc opublikowanie.

Z recenzji wydawniczej dr. hab. Joanny Pisulińskiej, prof. Uniwersytetu Rzeszowskiego

[...] każdy rozdział został przygotowany na podstawie kluczowych materiałów archiwalnych przechowywanych w Państwowym Archiwum Obwodowym we Lwowie i w Archiwum Lwowskiego Narodowego Uniwersytetu im. Iwana Franki oraz opracowań merytorycznych dotyczących lwowskiej uczelni i związanych z nią osób. [...] Przygotowany materiał to rzetelna, kompletna merytorycznie i starannie przygotowana monografia Uniwersytetu Lwowskiego, która bez wątpienia wejdzie do kanonu publikacji podejmujących dzieje tej uczelni.

Z recenzji wydawniczej dr. hab. Konrada Rzemienieckiego, Zakład Narodowy im. Ossolińskich

ISBN 978-83-956474-3-7(całość)

ISBN 978-83-956474-5-1 (t.2)